

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 และสถานีพัฒนาที่ดินชุมพร ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับ ศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของ เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดินชุมพรได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อน แผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรอำเภอสวี จังหวัดชุมพร	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปี 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปี 2565	2-12
3-1	สมบัติดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 - 2572	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่องตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568 - 2572)	7-6

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชุมพร	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	2-9
3-1	ทรัพยากรดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	6-5

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 ถึง 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

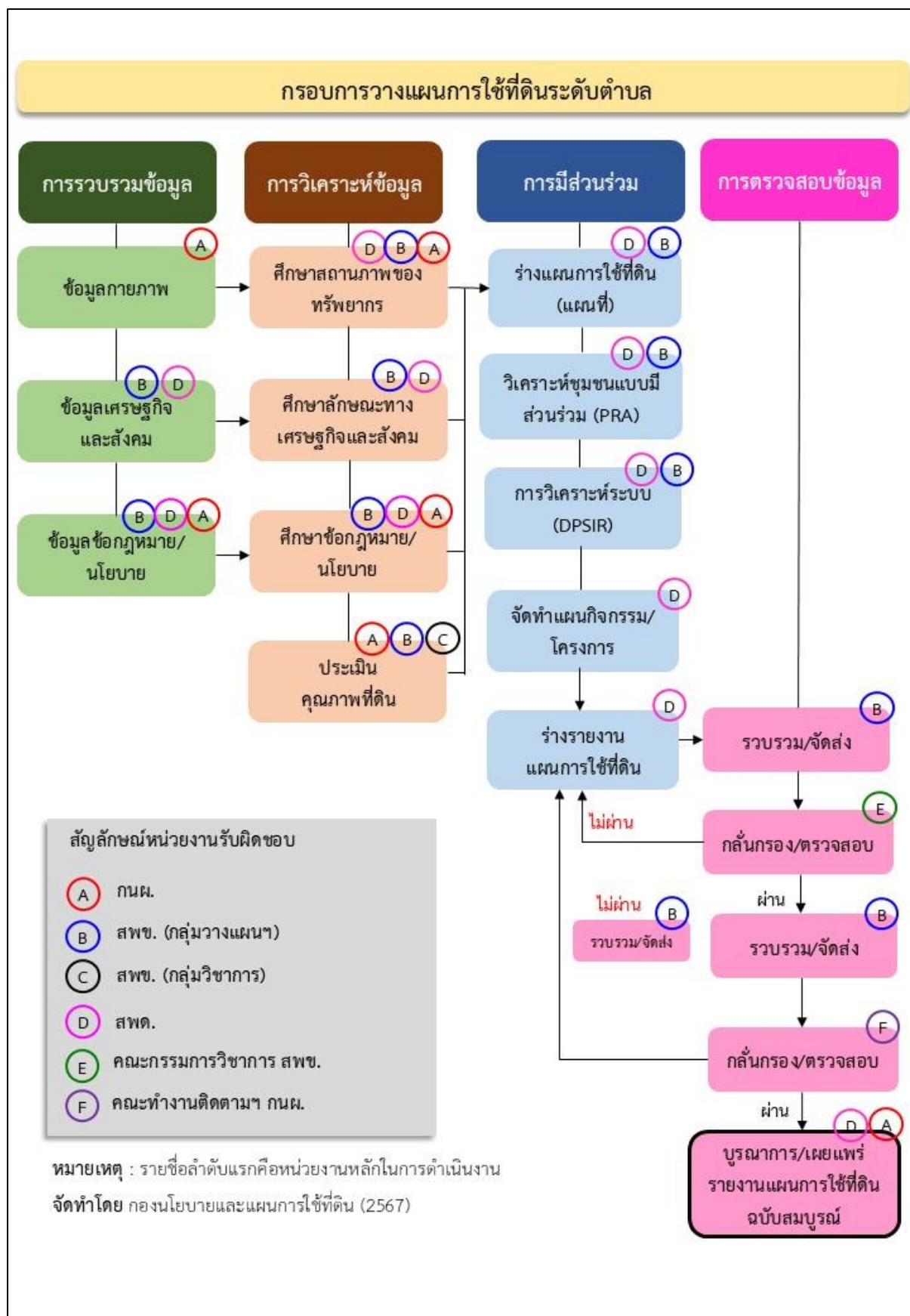
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่นๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อยู่บนพื้นฐานความพอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมพัฒนา พร้อมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น” (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคา, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองชุมพร มีพื้นที่ประมาณ 73.49 ตารางกิโลเมตร หรือ 45,931 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลขุนกระโทก ตำบลตากแดด อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลวิสัยเหนือ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร และอำเภอไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบางหมาก ตำบลท่ายาง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลลำสิงห์ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งคาใหญ่	หมู่ที่ 7 บ้านเขาบ่อ
หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งคาน้อย	หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งหงษ์
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยสะทอน	หมู่ที่ 9 บ้านช่องไทร
หมู่ที่ 4 บ้านดอนมะม่วง	หมู่ที่ 10 บ้านสำราญรมย์
หมู่ที่ 5 บ้านคลองขนาย	หมู่ที่ 11 บ้านดอนน้ำท่วม
หมู่ที่ 6 บ้านสำเภาทอง	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่เขา ทิศใต้ติดทะเลอ่าวไทย และมีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านโดยมีคลองที่สำคัญ เช่น คลองขนาย คลองชุมพร คลองหนองเสม็ด ห้วยด้วน ห้วยวังโพรง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.2 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 2,058.8 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 170 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกรกฎาคม มีปริมาณฝน 206.8 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 20 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรอำเภอสวี จังหวัดชุมพร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรมCropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืชได้ตลอดทั้งปี (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

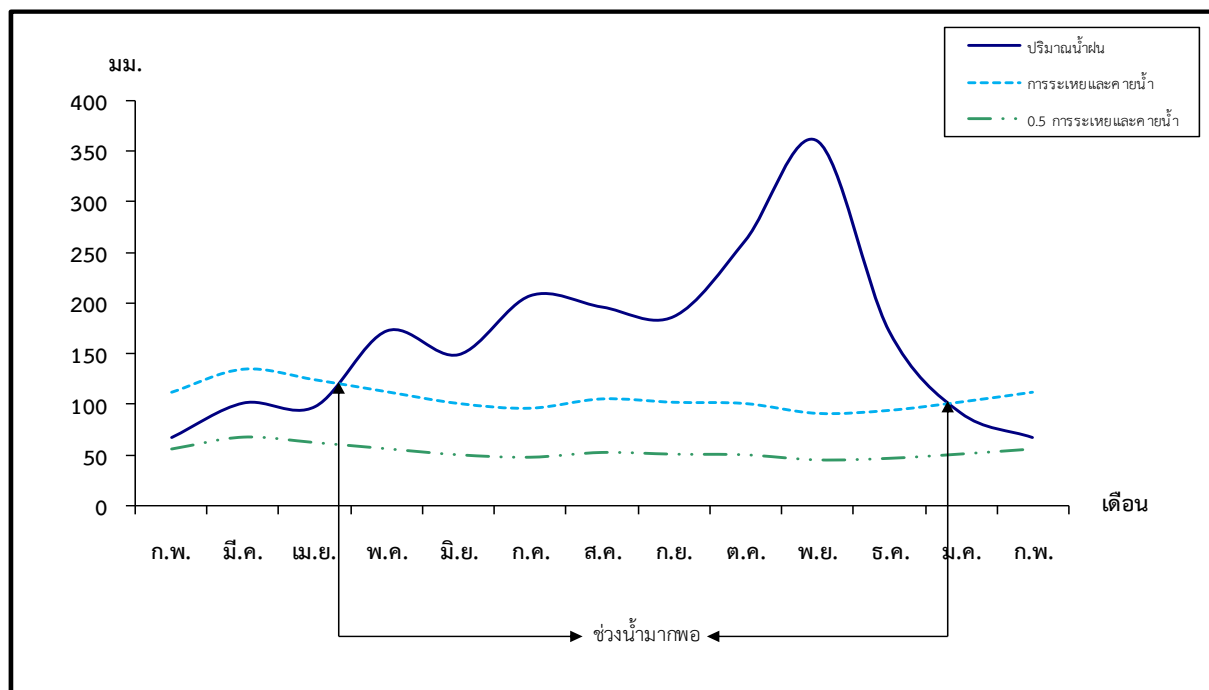
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรอำเภอสวี จังหวัดชุมพร¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	21.5	30.8	25.8	81.0	91.2	7.9	101.4	77.9
ก.พ.	21.9	31.8	26.5	80.0	66.9	5.8	111.2	59.7
มี.ค.	22.8	33.3	27.6	79.0	100.9	6.9	134.2	84.6
เม.ย.	24.0	34.3	28.5	78.0	97.4	8.6	123.6	82.2
พ.ค.	24.6	33.8	28.3	80.0	172.1	16.8	111.6	124.7
มิ.ย.	24.5	32.9	28.0	80.0	148.6	17.2	99.9	113.3
ก.ค.	24.4	32.0	27.5	81.0	206.8	20.5	95.2	138.4
ส.ค.	24.4	32.3	27.6	80.0	195.6	20.6	104.5	134.4
ก.ย.	24.1	31.9	27.2	82.0	186.2	19.6	101.1	130.7
ต.ค.	23.7	31.5	26.9	84.0	261.5	20.0	99.8	151.2
พ.ย.	23.2	30.8	26.4	84.0	359.5	16.1	90.0	160.9
ธ.ค.	22.1	30.4	25.8	82.0	172.1	10.0	93.0	124.7
เฉลี่ย	23.4	32.2	27.2	80.9	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	2,058.8	170.0	1,265.4	1,382.7

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่น่าสนใจ วิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชุมพร

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,520 ไร่ หรือร้อยละ 5.49 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 31,434 ไร่ หรือร้อยละ 68.43 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 277 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาร้าง

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สับปะรด

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 21,354 ไร่ หรือร้อยละ 46.49 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 5,361 ไร่ หรือร้อยละ 11.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะพร้าว ไม้ผลผสมทุเรียน/กล้วย

5) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 4,431 ไร่ หรือร้อยละ 9.64 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 9,799 ไร่ หรือร้อยละ 21.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าชายเลนสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าชายเลนรกรากพื้นที่

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,095 ไร่ หรือร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,083 ไร่ หรือร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,520	5.49
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,272	2.77
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	370	0.81
U402	สถานีรถไฟ	64	0.14
U405	ถนน	189	0.41
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	601	1.31
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	24	0.05
A	พื้นที่เกษตรกรรม	31,434	68.43
A100	นาไร่	137	0.30
A101	นาข้าว	140	0.31
A205	สับปะรด	11	0.02
A301	ไม้ยืนต้นผสม	56	0.12
A302	ยางพารา	4,687	10.20
A302/A312	ยางพารา/กาแฟ	36	0.08
A302/A401	ยางพารา/ไม้ผลผสม	20	0.04
A302/A405	ยางพารา/มะพร้าว	77	0.17
A302/A411	ยางพารา/กล้วย	22	0.05
A303	ปาล์มน้ำมัน	11,741	25.56
A303/A305	ปาล์มน้ำมัน/สั้ก	18	0.04
A303/A401	ปาล์มน้ำมัน/ไม้ผลผสม	157	0.34
A303/A405	ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว	4,230	9.21
A303/A411	ปาล์มน้ำมัน/กล้วย	15	0.03

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

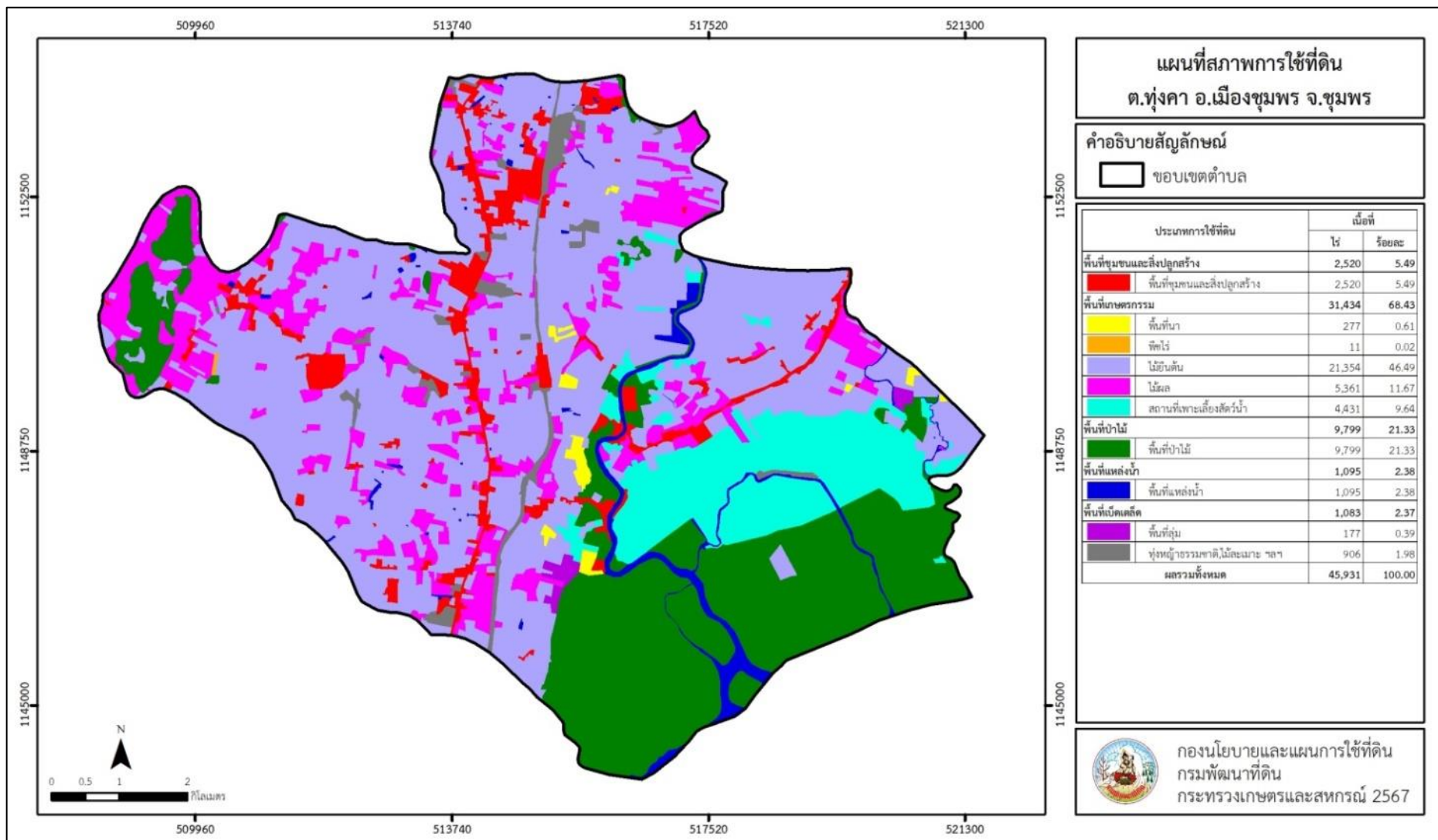
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A303/A415	ปาล์มน้ำมัน/มะละกอ	15	0.03
A305	สั๊ก	4	0.01
A307	สนประดิพัทธ์	4	0.01
A308	กระถิน	8	0.02
A312	กาแฟ	56	0.12
A312/A403	กาแฟ/ทุเรียน	3	0.01
A312/A405	กาแฟ/มะพร้าว	34	0.07
A312/A411	กาแฟ/กล้วย	8	0.02
A317	หมาก	27	0.06
A317/A401	หมาก/ไม้ผลผสม	18	0.04
A317/A403	หมาก/ทุเรียน	9	0.02
A317/A405	หมาก/มะพร้าว	83	0.18
A322	กฤษณา	26	0.06
A401	ไม้ผลผสม	771	1.68
A403	ทุเรียน	326	0.71
A403/A405	ทุเรียน/มะพร้าว	175	0.38
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	336	0.73
A405	มะพร้าว	3,500	7.62
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	65	0.14
A405/A419	มะพร้าว/มังคุด	58	0.13
A408	มะม่วงหิมพานต์	3	0.01
A411	กล้วย	98	0.21
A411/A502	กล้วย/พืชผัก	2	-
A422	มะนาว	27	0.06

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	282	0.61
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	4,149	9.03
F	พื้นที่ป่าไม้	9,799	21.33
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	947	2.06
F300	ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู	41	0.09
F301	ป่าชายเลนสมบูรณ์	8,811	19.18
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,083	2.37
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	600	1.31
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	181	0.39
M201	พื้นที่ลุ่ม	177	0.39
M301	เหมืองแร่	12	0.03
M302	บ่อลูกรัง	36	0.08
M405	พื้นที่ถม	77	0.17
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,095	2.38
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	873	1.90
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	95	0.21
W201	อ่างเก็บน้ำ	15	0.03
W202	บ่อน้ำในไร่นา	112	0.24
ผลรวมทั้งหมด		45,931	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลทุ่งคา มีประชากรรวม 7,241 คน แยกเป็นชาย 3,480 คน เป็นหญิง 3,761 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 98.53 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,285 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,220 ครัวเรือน หรือร้อยละ 37.14 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,065 ครัวเรือน หรือร้อยละ 62.86 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลทุ่งคา	3,285	3,480	3,761	7,241
หมู่ที่ 1 ทุ่งคาใหญ่	252	323	348	671
หมู่ที่ 2 ทุ่งคาน้อย	279	379	385	764
หมู่ที่ 3 ห้วยสะทอน	213	244	245	489
หมู่ที่ 4 ดอนมะม่วง	277	309	323	632
หมู่ที่ 5 คลองขนาย	470	385	420	805
หมู่ที่ 6 ลำเภาทอง	380	334	382	716
หมู่ที่ 7 เขาบ่อ	296	282	331	613
หมู่ที่ 8 ทุ่งหงษ์	444	439	471	910
หมู่ที่ 9 ช่องไทร	229	259	261	520
หมู่ที่ 10 สำราญรมย์	234	304	359	663
หมู่ที่ 11 ดอนน้ำท่วม	211	222	236	458

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	3,285	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,220	37.14
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้เข้ามาขึ้นทะเบียนฯ	2,065	62.86

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร มีพื้นที่รวมทั้งหมด 45,931 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,285 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 13.98 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 31,434 ไร่ หรือร้อยละ 68.43 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 25.77 ไร่ (เนื้อที่ตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,220 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกปาล์มน้ำมัน ยางพารา และมะพร้าว ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 273,869 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 103,385 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 199,668 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 75,374 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 74,201 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 28,011 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลทุ่งคา	220,357	31,183	12,512	9,817	273,869	103,385	199,668	75,374
หมู่ที่ 1 ทุ่งคาใหญ่	221,049	41,395	7,373	4,118	273,935	98,247	161,286	57,845
หมู่ที่ 2 ทุ่งคาน้อย	207,573	14,511	8,205	1,964	232,253	90,517	168,369	65,619
หมู่ที่ 3 ห้วยสะทอน	149,267	31,396	3,535	6,257	190,455	69,444	159,365	58,108
หมู่ที่ 4 ดอนมะม่วง	363,360	31,627	4,718	3,156	402,860	156,668	257,445	100,118
หมู่ที่ 5 คลองขนาย	202,357	21,005	11,373	14,627	249,363	97,810	192,113	75,355
หมู่ที่ 6 สำเภาทอง	221,751	25,347	18,694	7,636	273,428	99,535	184,805	67,274
หมู่ที่ 7 เขาป่อ	225,173	35,682	21,723	18,392	300,968	107,391	306,070	109,211
หมู่ที่ 8 ทุ่งหงษ์	187,361	60,190	17,518	13,281	278,350	115,131	168,914	69,866
หมู่ที่ 9 ช้องไทร	218,065	13,663	10,050	6,617	248,395	90,390	233,803	85,080
หมู่ที่ 10 สำราญรัมย์	212,557	15,605	13,684	18,162	260,009	91,485	221,750	78,023
หมู่ที่ 11 ดอนน้ำท่วม	214,303	35,850	17,151	16,289	283,594	108,462	164,028	62,733

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

- 1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร เนื้อที่ 14,436 ไร่
- 2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วยเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 1,012 ไร่

- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 14,774 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 1,086 ไร่

- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 6 ไร่

- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 387 ไร่

- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 14,535 ไร่

- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 29,917 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลทุ่งคา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 2,058.8 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลทุ่งคา มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองขนาย คลองชุมพร คลองหนองเสม็ด สระน้ำบ้านห้วยแก้ว หนองห้วยมะปราง ห้วยด้วน และห้วยวังโพรง

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลทุ่งคา มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 24 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 16 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 6 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Mu-sic1A ชุดดินมุโน๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 621 ไร่ หรือร้อยละ 1.35 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Pti-s1A ชุดดินปัตตานี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,283 ไร่ หรือร้อยละ 2.79 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Ra-sic1A ชุดดินระแงะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,941 ไร่ หรือร้อยละ 4.23 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Tkt-sicA ชุดดินตะกั่วทุ่ง มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13,967 ไร่ หรือร้อยละ 30.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Tuk-clB ชุดดินทุ่งค่าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,666 ไร่ หรือร้อยละ 3.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Wp-s1A ชุดดินวัลเปรียง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,692 ไร่ หรือร้อยละ 10.22 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 10 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Ak-cB ชุดดินอำลิก มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,611 ไร่ หรือร้อยละ 3.51 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bc-lsA ชุดดินบาเจาะ มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 791 ไร่ หรือร้อยละ 1.72 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Cp-slB ชุดดินชุมพร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,650 ไร่ หรือร้อยละ 3.59 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Kh-tks-lsB ดินคอหงษ์ที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 448 ไร่ หรือร้อยละ 0.98 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw-slB ดินคอหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,537 ไร่ หรือร้อยละ 9.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Lan-lsC ชุดดินหลังสวน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 304 ไร่ หรือร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slC ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,719 ไร่ หรือร้อยละ 5.92 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slD ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gs1E ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 171 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Sw-slB ชุดดินสวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,394 ไร่ หรือร้อยละ 11.74 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 1,858 ไร่ หรือร้อยละ 4.04 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 2,250 ไร่ หรือร้อยละ 4.90 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 13,967 ไร่ หรือร้อยละ 30.41 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt) ปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 6,235 ไร่ หรือร้อยละ 13.58 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินบาเจาะ (Bc) ดินคอหงษ์ที่เป็นทรายหนา (Kh-tks) ชุดดินหลังสวน (Lan) และชุดดินวัลเปรียง (Wp) ปัญหาดินเปรี้ยวจัด มีเนื้อที่ 3,845 ไร่ หรือร้อยละ 8.37 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินมูโนะ (Mu) ชุดดินปัตตานี (Pti) และชุดดินระแงะ (Ra) และปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 3,487 ไร่ หรือร้อยละ 7.59 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินชุมพร (Cp) ชุดดินระนอง (Rg) และชุดดินทุ่งค่าย (Tuk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

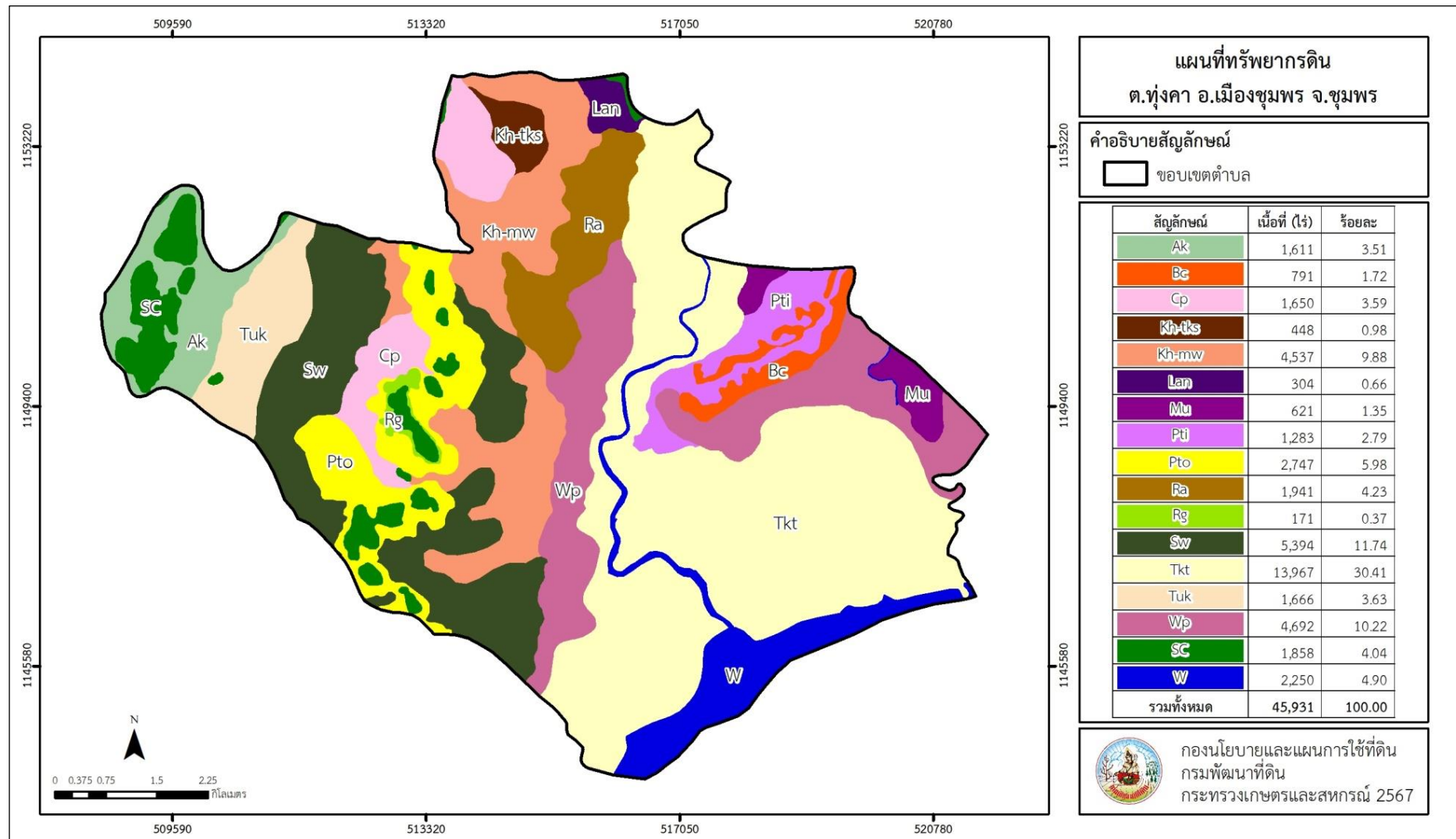
ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ak-cB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,611	3.51
Bc-lsA	0-2	>150	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.0	<2	-	791	1.72
Cp-slB	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	855	1.86
Cp-slB*	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	795	1.73
Kh-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	4,537	9.88
Kh-tks-lsB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	448	0.98
Lan-lsC	5-12	>150	ค่อนข้างมาก	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	304	0.66
Mu-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	<35	4.5-5.0	<4.5	<2	0-50	621	1.35
Pti-slA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	50-100	1,283	2.79
Pto-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	2,719	5.92
Pto-slD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	28	0.06
Ra-sicA	0-2	>150	เลวมาก	ต่ำ	>20	<35	4.5-5.0	4.5-5.0	<2	50-100	1,941	4.23
Rg-gsIE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	171	0.37
Sw-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	5,394	11.74
Tkt-sicA	0-2	>150	เลวมาก	ปานกลาง	>20	>75	6.0-8.0	7.5-8.0	>16	-	13,967	30.41
Tuk-clB	2-5	0-50	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	1,666	3.63
Wp-slA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	4,692	10.22
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,858	4.04
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,250	4.90
รวมทั้งหมด											45,931	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลทุ่งคา คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ดินเปรี้ยว/ดินเค็ม/ดินเป็นกรด
- 3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- 5) โรคและแมลงศัตรูพืช
- 6) แหล่งน้ำต้นทุนทำให้กักเก็บน้ำได้น้อย

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลทุ่งคา มีความต้องการ 6 ประเด็น

- 1) แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว/ดินเค็ม/ดินเป็นกรด
- 3) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 4) แก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- 5) แก้ไขปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช
- 6) แก้ไขปัญหาแหล่งน้ำต้นทุน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

(1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
- 1.2) การเติบโตของเศรษฐกิจ
- 1.3) ดินเสื่อมโทรม
- 1.4) น้ำขาดแคลนในฤดูแล้ง
- 1.5) ต้นทุนการผลิตภาคเกษตรสูงขึ้น

(2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสม
- 2.2) การจัดการที่ดินไม่เหมาะสมตามหลักวิชาการ
- 2.3) ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

- 2.4) ต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น
- 2.5) เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง
- 2.6) ราคาปุ๋ยเคมีสูงขึ้น

(3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

- 3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) ดินเปรี้ยว ดินเค็ม
- 3.4) การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีเกินความจำเป็น
- 3.5) ราคาผลผลิตพืชตกต่ำ (ปาล์มน้ำมัน)
- 3.6) ต้นทุนการทำเกษตรสูงขึ้น

(4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.2) พืช/ผลผลิตได้รับความเสียหาย
- 4.3) แหล่งน้ำ ลำคลองตื้นเขิน
- 4.4) เกิดโรคระบาดในปาล์มน้ำมัน
- 4.5) รายได้ไม่แน่นอน (ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว)

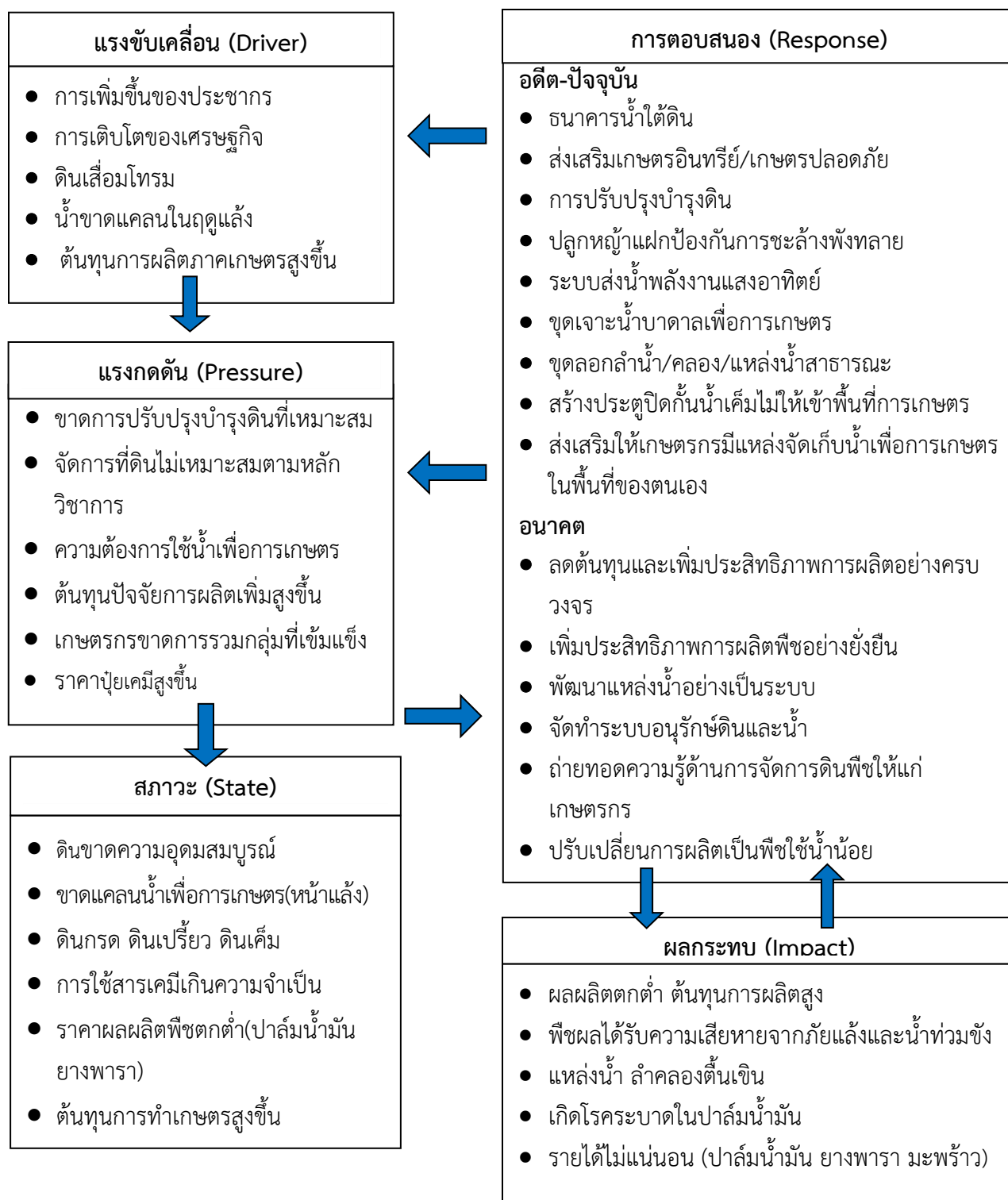
(5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

5.1) อดีต-ปัจจุบัน

- (5.1.1) โครงการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- (5.1.2) ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย
- (5.1.3) โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
- (5.1.4) ปกป้องแหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน
- (5.1.5) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (5.1.6) ปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว/ดินเค็มภาคใต้

5.2) อนาคต

- (5.2.1) ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างครบวงจร
- (5.2.2) พัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบ
- (5.2.3) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (5.2.4) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย
- (5.2.5) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) พืชเศรษฐกิจหลักที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่ คือ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว
- 2) ไม้ผล ที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่เพิ่มขึ้น คือ ทุเรียน โดยเกษตรกรมีการยกทรงหรือทำโคกขึ้นจากพื้นที่ดินเดิม และอีกชนิดหนึ่งซึ่งเป็นพืชดั้งเดิม คือ มะพร้าว

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พืชเศรษฐกิจ	ปาล์มน้ำมัน ยางพารา											
ไม้ผล	ทุเรียน มะพร้าว											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ทุเรียน ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มังคุด มะพร้าว กาแฟ ส้มโอ โกโก้ ขมิ้นชัน กระเทียม และกล้วย

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

หน่วยที่ดิน	ทุเรียน	ปาล์มน้ำมัน	ยางพารา	มังคุด	มะพร้าว	กาแฟ	ส้มโอ	โกโก้	ขมิ้นชัน	กระท่อม	กล้วย
Ak-cB	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2n	S2n	S2n	S2ns
Bc-lsA	S2ns	S3o	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	N	N	N	S2ns
Cp-slB	N	N	S3r	N	N	N	N	N	S2rns	N	S3r
Cp-slB*	N	N	S3r	N	N	N	N	N	S2rn	N	S3r
Kh-mw-slB	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Kh-tks-lsB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Lan-lsC	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns	N	N	N	S2ns
Mu-siclA	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Pti-slA	N	S3zo	N	N	N	N	N	N	N	N	S3zo
Pto-slC	S3r	S3r	S2rns	S3r	S3r	S3r	S2rns	S3r	S2ens	S3r	S2rns
Pto-slD	S3r	S3r	S2ewrns	S3r	S3er	S3r	S2ewrns	S3r	S3e	S3r	S2erns
Ra-siclA	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Rg-gslE	N	N	S3ewr	N	N	N	N	N	N	N	N
Sw-slB	S3r	S3r	S2rns	S3r	S3r	S3r	S2rns	S3r	S2ns	S3r	S2rns
Tkt-sicA	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	S2ns
Tuk-clB	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	S3ro
Wp-slA	N	S3o	N	N	N	N	N	N	N	N	S2rs

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดินเพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาที่ดินระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ ตำบลเช่นยุทธศาสตร์ของจังหวัดร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้อาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 14,710 ไร่ หรือร้อยละ 32.03 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 9,133 ไร่ หรือร้อยละ 19.88 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 5,552 ไร่ หรือร้อยละ 12.09 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตประมง มีเนื้อที่ 25,881 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 56.35 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี โดยเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 11,974 ไร่ หรือร้อยละ 26.07 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ทุเรียน และมะพร้าว

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันเป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิต

ทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ที่มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 167 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 4,499 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.80ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะพร้าว ทุเรียน

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 8,743 ไร่ หรือร้อยละ 19.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกพืชไร่ ได้แก่ สับปะรด กล้วย

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 487 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,518 ไร่ หรือร้อยละ 5.48 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,894 ไร่ หรือร้อยละ 4.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 600 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,195 ไร่ หรือร้อยละ 2.60 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,069 ไร่ หรือร้อยละ 2.33 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 126 ไร่ หรือร้อยละ 0.27ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,083 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

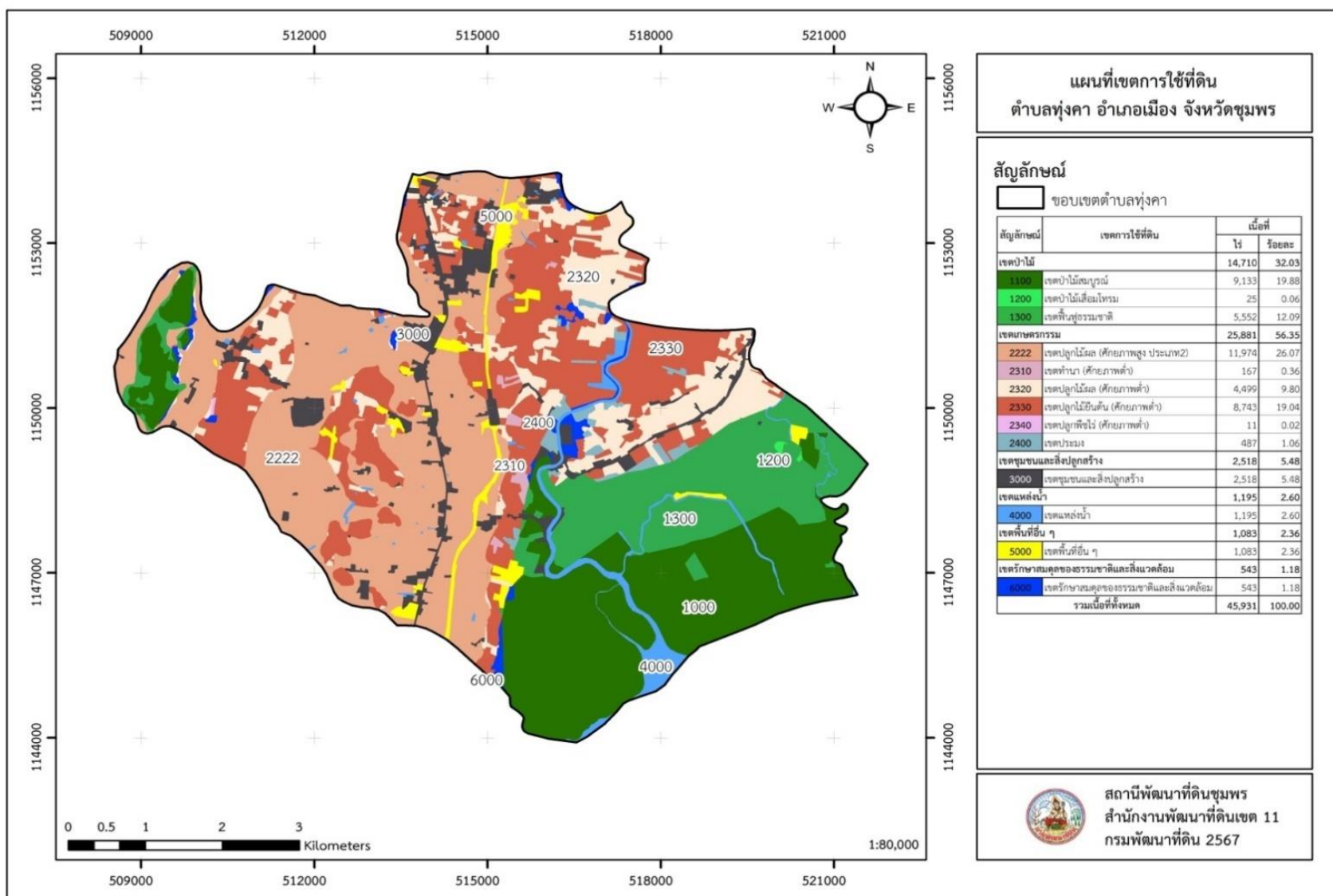
6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 543 ไร่ หรือร้อยละ 1.18 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมายส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตาราง 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	14,710	32.03
1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	9,133	19.88
1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	25	0.06
1.3 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	5,552	12.09
2. เขตเกษตรกรรม	25,881	56.35
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	11,974	26.07
- เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภทที่ 2)	11,974	26.07
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	13,420	29.22
- เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	167	0.36
- เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	4,499	9.80
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	8,743	19.04
- เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	11	0.02
2.3 เขตประมง	487	1.06
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,518	5.48
3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,894	4.12
3.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	600	1.31
3.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	24	0.05
4. เขตแหล่งน้ำ	1,195	2.60
4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,069	2.33
4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	126	0.27
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,083	2.36
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	543	1.18
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	45,931	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึงปี 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคา ไปเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลทุ่งคาเพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

○ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน (ดินเสื่อมโทรม)
 - 1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี
 - 1.1.2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - 1.1.3) การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - 1.1.4) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ หินปูนฝุ่น
 - 1.1.5) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
 - 1.1.6) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว/ดินเค็มภาคใต้
 - 1.1.7) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก
- 1.2) ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- 1.3) การบริหารจัดการน้ำ (ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง)
 - 1.2.1) โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 1.4) อบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินแก่กลุ่มเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

เขตเกษตรกรรม

- เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้
 - 1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร)
 - 2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค-แมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจหลัก (กรมวิชาการเกษตร)
 - 3) จัดอบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลง-ศัตรูพืช (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
 - 4) สนับสนุนการระบบปั๊มน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (สำนักงานพลังงานจังหวัด)
 - 5) สนับสนุนการขุดบ่อบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้
 - 1) สนับสนุนการขุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ ลำห้วย (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
 - 2) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร)
 - 3) โครงการจัดทำประตูกันน้ำเค็มป้องกันพื้นที่เกษตรกรรม (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคำคัญ 5 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาดินเปรี้ยว (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร (4) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (5) ปัญหาเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการดิน-พืชอย่างถูกวิธี ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตพืช และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน

จากลักษณะทั่วไปของพื้นที่ตำบลทุ่งคา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง ที่ราบเชิงเขา ลักษณะดินส่วนใหญ่ของตำบลทุ่งคาอยู่ในชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt) มีลักษณะดินเป็นพื้นที่ราบเรียบ 0-1% มีน้ำทะเลขึ้นถึง วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากตะกอนทะเล การระบายน้ำเร็ว การไหลบ่าของน้ำผิวดินช้า ลักษณะคุณสมบัติของดิน ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทรายแบ่งปนเศษพืชสีกดำหรือสีเทาปนน้ำเงิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย (pH5.5-6.5) ดินล่างเป็นเนื้อดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่งปนเศษพืชสีเทาปนน้ำเงินของตะกอนสีน้ำทะเล ที่กำลังมีกรดกำมะถันเกิดขึ้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย (pH5.5-6.5) ระดับน้ำใต้ดินตื้นมาก จึงมีผลกระทบต่อปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ทุเรียน ทำให้มีต้นทุนผลิตสูง ส่วนพืชอื่น ๆ หากการจัดการดินไม่ดีทำให้พืชเจริญเติบโตช้า และให้ผลผลิตต่ำ

ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้นดังนี้

- **กรณีปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น** เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดิน โดยขาดการปรับปรุงบำรุงดินตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง ส่งผลให้โครงสร้างดินมีการเปลี่ยนแปลง ดินเกาะตัวกันแน่น ธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ มีปริมาณลดลง เนื่องจากพืชนำไปใช้และผลผลิตถูกนำออกไปจากพื้นที่ ซึ่งไม่ทันกับการใส่กลับคืนมาสู่ดิน

- **กรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำ** ผลจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขินแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้นก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลทุ่งคาที่เร่งด่วน คือ “การเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ” โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอ แก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหारेื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 5 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ สระน้ำ ลำคลอง เป็นต้น (2) การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (3) การขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (5) การจัดเก็บน้ำไว้ใต้ดินหรือธนาคารน้ำใต้ดิน

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 5 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้งได้ทั้งตำบลทุ่งคา ได้อย่างสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กัน เพื่อบรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่เขตไม้ผล ปัญหาดินเปรี้ยวในพื้นที่ที่น้ำทะเลเข้าถึง ควรจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาที่ดินและน้ำอย่างเป็นระบบทั้งตำบล เพื่อเสนอวิธีการในการแก้ไขปัญห 5 ประการไว้ด้วยกัน ได้แก่ การขุดลอกคลองและก่อสร้างประตูกันน้ำเค็ม คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

- **กรณีปัญหาการต้นทุนการผลิตสูง** เนื่องมาจากปัจจัยการผลิต ปุ๋ยเคมี และสารเคมีในป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมีราคาเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ราคาสินค้าเกษตรยังทรงตัวส่งผลกระทบต่อเกษตรกร เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วอยู่ในระดับที่อัตราการทำกำไรน้อย การแก้ไขต้องอาศัยการให้ความรู้การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยเพื่อนำไปสู่การออกใบรับรองสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยได้มาตรฐานจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้การสนับสนุนองค์ความรู้และช่วยเหลือเกษตรกรผ่านกิจกรรม/โครงการที่กำหนดไว้ ตามความต้องการของชุมชน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1. เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 31,434 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน (ดินเสื่อมโทรม)	
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,095 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	10,000
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร(ครัวไทยสู่ครัวโลก)	100,000
	1.3 การส่งเสริมการเก็บตัวอย่างดินและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	75,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	375,00
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	10,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว/ดินเค็มภาคใต้	180,000
	1.7 ส่งเสริมการปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	165,000
	1.8 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก	340,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	N/A

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 31,434 ไร่	- ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร) - อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค-แมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจ (กรมวิชาการเกษตร) - อบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลง-ศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร) - สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,095 ไร่	- สนับสนุนการขุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ ลำห้วย(สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร เทศบาลฯ) - สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชุมพร) - โครงการจัดทำประตูกันน้ำเค็มป้องกันพื้นที่เกษตรกรรม (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลทุ่งคา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย						งบประมาณ						หน่วยงาน รับผิดชอบ
		2568	2569	2570	2571	2572	รวม	2568	2569	2570	2571	2572	รวม	
เขตเกษตรกรรม														
1.1 เขตปลูกไม้ผล	1. การปรับปรุงบำรุงดิน													1,039,000
1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	500	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	พด.
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	4	20	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
	1.3ส่งเสริมการเก็บตัวอย่างดินและการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	ราย	100	100	100	100	500	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	50	50	50	50	250	85,000	85,000	85,000	85,000	85,000	375,000	พด.
	1.5 โครงการส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	100	100	100	100	500	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	พด.
	1.6 โครงการส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว/ดินเค็มภาคใต้(หินปูน)	ไร่	30	30	30	30	150	36,000	36,000	36,000	36,000	36,000	180,000	พด.
	1.7ส่งเสริมการปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	1,000	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000	พด.
	1.8ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	20	20	20	20	100	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000	พด.
	2. การบริหารจัดการน้ำ													
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	-	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)** รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล

ปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล.** แหล่งที่มา:

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด**

รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา:

<http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2566.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล).** กระทรวงดิจิทัลเพื่อ

เศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ดันศิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน.** กองวางแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด**

รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565). แหล่งที่มา :

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร 318 หมู่ 6 ตำบลวังตะกอก
อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร 077-653087